

Data z porodnic ukazují velké rozdíly v péči. Údaje zdravotnických statistiků se týkají císařských řezů, nástřihů hráze nebo použití nástrojů při porodu.

Kde je nejvíc císařů a kde více hrozí komplikace?

Kolik proběhne v porodnicích celkem porodů, císařských řezů, porodů za použití kleští nebo poranění? Ústav zdravotnických informací a statistiky nechtěl dlouho tato data zveřejňovat, protože se obával jejich špatné interpretace. Loni na jaře ale čísla z let 2013 až 2021 na základě rozhodnutí soudu uvolnil.

Nyní jsou k dispozici zcela čerstvá data za loňský i předloňský rok.

V posledních letech také kvůli vyššímu věku rodiček přibývá žen, které otěhotní jen díky umělému oplodnění. Tento trend se promítá do toho, že přibývá takzvaných sekci, tedy císařských řezů.

Jejich podíl se oproti předchozím letům každoročně lehce zvyšuje. Zatímco před šesti lety rodilo pomocí císařského řezu 23,6 procenta žen, v loňském roce to bylo více než dvacet šest procent. V některých zařízeních jsou tyto počty nadprůměrné dlouhodobě.

„Tento vývoj není překvapující a částečně souvisí s rostoucím věkem prvorodiček, což může zvyšovat riziko komplikací. Souvisí ale i s roztočením spirály, kdy platí, že čím více císařských řezů provedeme u žen rodících poprvé, tím více jich musíme provést u vícerodiček,“ poznamenává Ondřej Šimetka, šéf gynekologicko-porodnické kliniky FN Ostrava a senátor za ODS.

Ve specializovaných centrech, která jsou většinou při fakultních nemocnicích nebo v krajských městech, je to dáno tím, že se na tato pracoviště koncentrují rizikové rodičky. Loni jich měla nejvíce Všeobecná fakultní nemocnice v Praze a Ústav pro péči o matku a dítě v pražském Podolí.

Nadprůměrně vysoký počet má už několik let také nemocnice v Jeseníku, kde přišlo na svět pomocí císařského řezu celkem 33,6 procenta dětí. Vysoký podíl má také například jindřichohradecká nemocnice.

Vyšší výskyt císařských řezů v některých malých porodnicích může být v některých případech dán nezkušeností porodníků nebo dodržováním zažitých postupů.

Ondřej Šimetka
porodník

„Vyšší výskyt císařských řezů v některých malých porodnicích může být v některých případech dán nezkušeností porodníků nebo dodržováním zažitých postupů. Na malých pracovištích častěji vidíme i to, že některé porody nechtějí provádět vaginálně, jako jsou například porody koncem pánevním nebo porod dvojčat, protože s nimi nemají zkušenost,“ poznamenává Šimetka.

„V posledních letech extrémně narostl počet žen, které by před lety vůbec neotěhotněly nebo o těhotenství z různých důvodů přišly. Současná medicína jim sice nabízí pomoc, ale nese s sebou často jediný bezpečný způsob vedení porodu – císařský řez,“ dodává porodník Michal Koucký ze Všeobecné fakultní nemocnice v Praze.

Na nárůstu těchto čísel se podepisuje také fakt, že někteří lékaři provádějí tuto operaci na přání rodičky, i když k tomu nemají žádný medicínský důvod.

NÁSTŘIH HRÁZE (EPIZIOTOMIE)

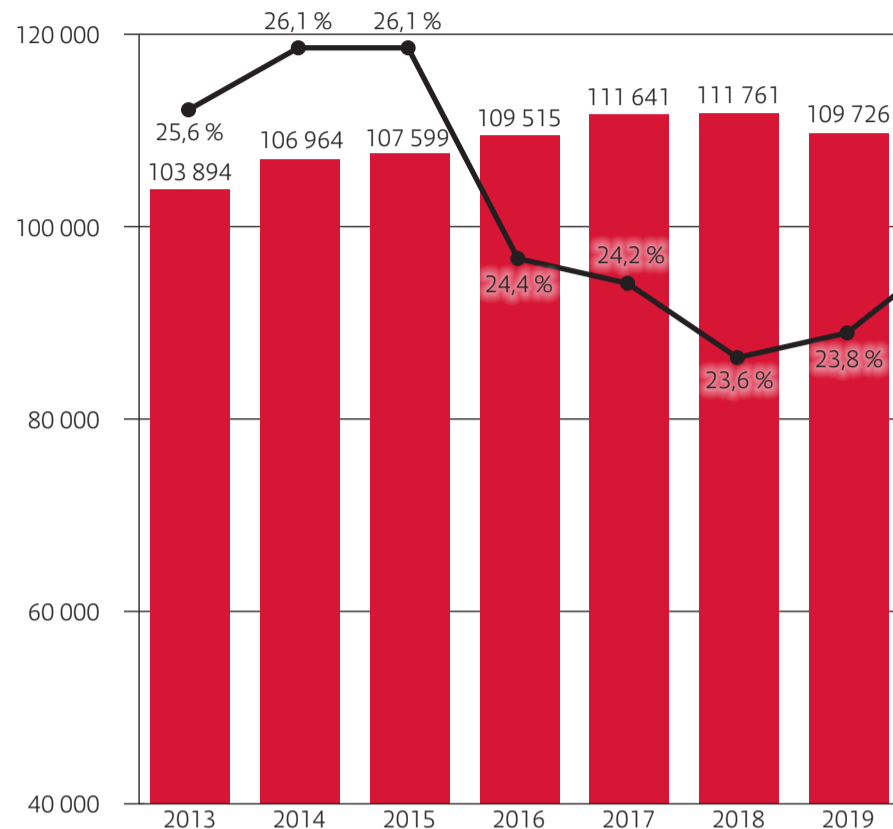
Mnohé ženy při výběru porodnice také zajímá, jak běžné jsou v daném zařízení takzvané epiziotomie – tedy nástřihy hráze pro snadnější postup narození dítěte. Jde o nejčastější chirurgický zákrok během porodu.

Zdravotníci by ho správně měli dělat jen ve chvíli, kdy je nezbytné urychlit porod hlavičky dítěte, častokrát z důvodu hroziícího nedostatku kyslíku nebo kvůli riziku protržení hráze. Nikoliv tedy preventivně nebo rutinně u každé ženy.

Celkový počet těchto zákroků se každoročně snižuje. Zatímco před jedenácti lety „nastřihávali“ hráz zdravotníci téměř při každém druhém vaginálním porodu, konkrétně ve 42,4 procenta případů, loni to bylo jen v 25,4 procenta.

„Čas ukázal, že rutinní preventivní epiziotomie nesnižuje riziko komplikací. Naopak, může matku zbytečně vystavit riziku dlouhodobého

Počet porodů a podíl císařských řezů

Podíl císařských řezů v posledních letech setrvale roste.

Nemocnice s nejvyššími a nejnižšími podíly

Všeobecná fakultní nemocnice v Praze (perinatologické centrum intenzivní péče)

Ústav pro péči o matku a dítě (perinatologické centrum intenzivní péče)

Fakultní nemocnice v Motole (perinatologické centrum intenzivní péče)

Jesenická nemocnice, a. s. (základní péče)

Nemocnice Jindřichův Hradec, a. s. (základní péče)

ON Náchod, a. s., Nemocnice Rychnov nad Kněžnou (základní péče)

14,9 %

KZ, a. s., Nemocnice Chomutov, o. z. (základní péče)

14,6 %

Nemocnice AGEL Valašské Meziříčí, a. s. (základní péče)

13,9 %

Nem. Pardubického kraje, a. s., Svitavská nemocnice (základní péče)

12,8 %

Nemocnice Kadaň, s. r. o. (základní péče)

11,2 %

Průměr

24,5 %

Údaje se týkají loňského roku.

diskomfortu všeho druhu. Nicméně stále má, ve vymezených situacích, své místo,“ říká Koucký. Pokud není provedena včas, může dojít k poškození zdraví dítěte nebo matky.

V tomto ohledu panují mezi jednotlivými nemocnicemi výrazné rozdíly. Nejvíce epiziotomií měla loni pardubická nemocnice, kde k ní přistoupili u téměř poloviny všech rodiček. Podobně vysoké číslo má také chebská, kadaňská nebo mělnická nemocnice. Vysoký podíl nástřihů má také FN Motol, a to 43,4 procenta.

Naopak nejméně často přistupují k tomuto zákroku ve FN Olomouc, konkrétně v necelých čtyřech procentech porodů, malý podíl je také v sokolovské nemocnici nebo v Kroměříži.

„Pokud má nemocnice nadprůměrný počet epiziotomií, svědčí to spíše o zastaralých postupech, ne-

dostatku respektu k fyziologickému porodu či lpění na tradičních postupech. Metody jako masáže hráze, teplé obklady, napárka a podpora spontánního tlačení mohou snížit potřebu epiziotomií,“ upozorňuje Šimetka.

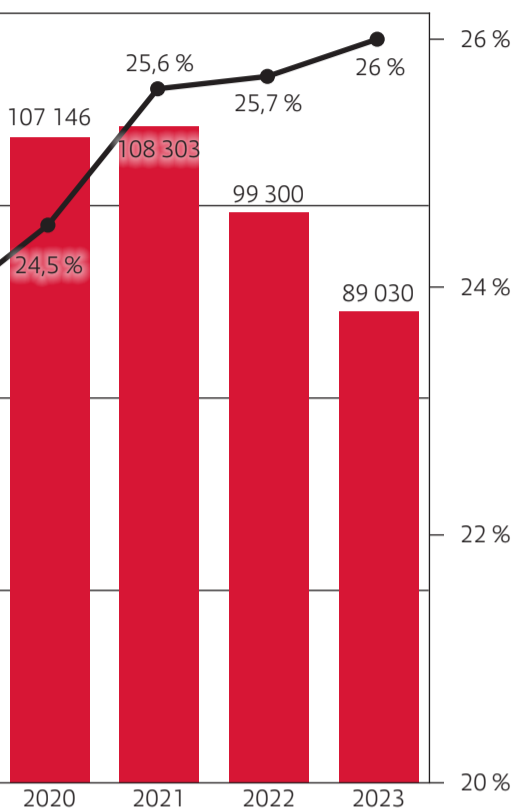
PORANĚNÍ I PŘI NÁSTŘIHU HRÁZE

V některých případech podstoupí žena během porodu epiziotomií, a přesto dojde k poranění děložního čípku nebo hráze. K takovým situacím by mělo docházet výjimečně, přesto v některých nemocnicích mají vysoký podíl podobných komplikací dlouhodobě.

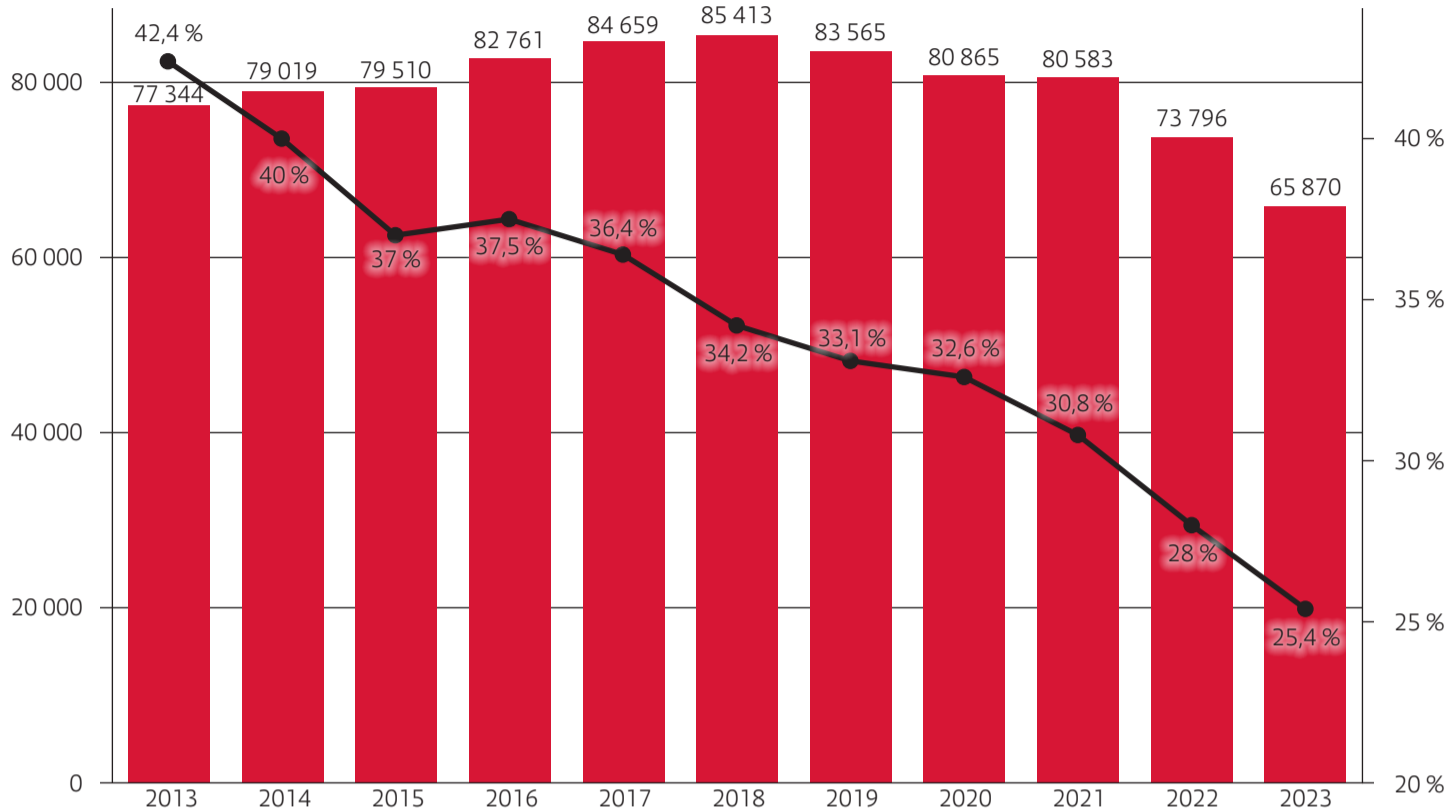
Nadprůměrné počty poranění čípku a hráze i při nástřihu měla chomutovská nemocnice nebo nemocnice v Jeseníku. Deník N požádal obě zařízení o komentář k těmto číslům, odpovědi ale nepřišly.

ZPRAVODAJSTVÍ

Počet případů nástřihu hráze

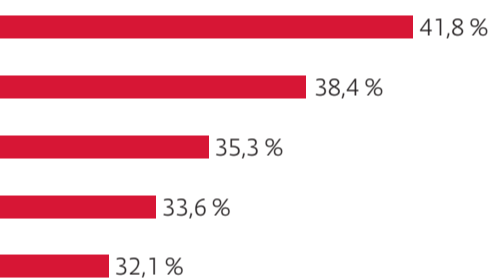
ZDROJ: ÚZIS

ZDROJ: ÚZIS

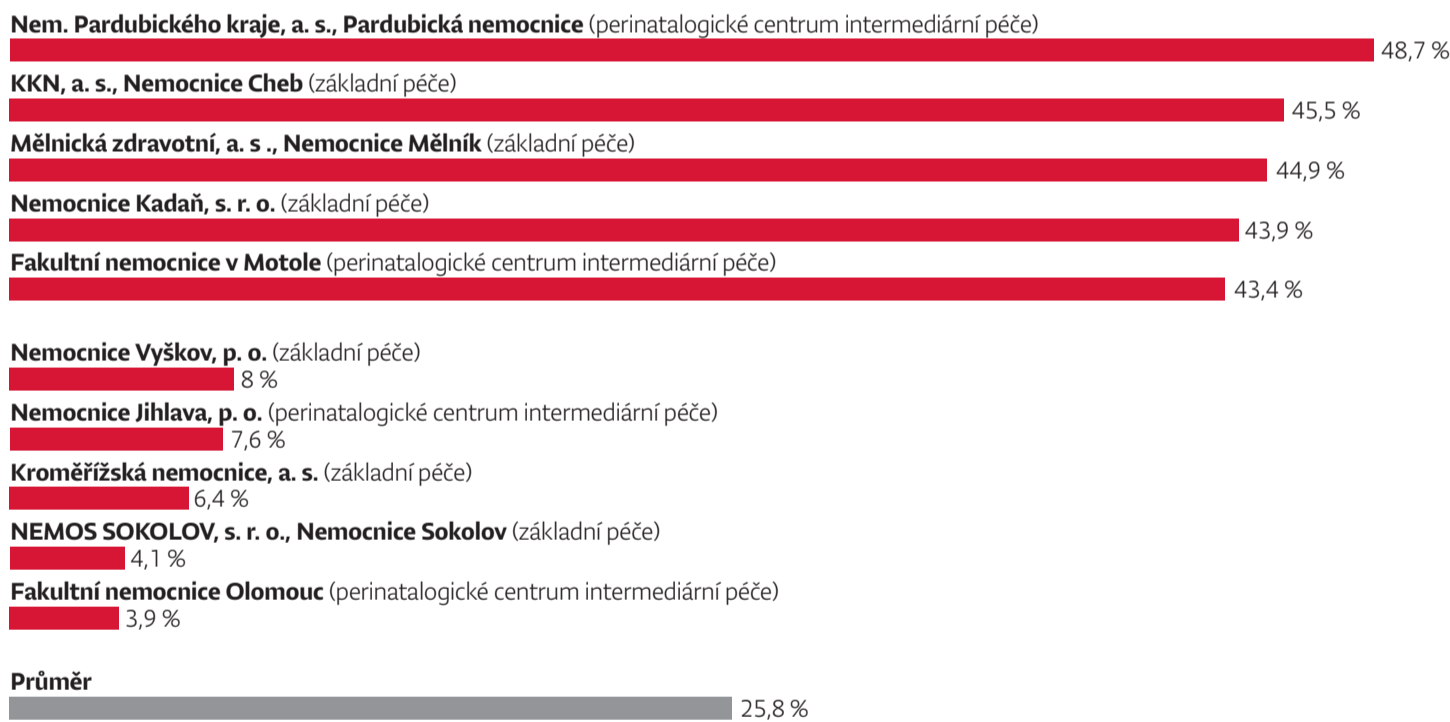
Počet těchto zákroků se každoročně snižuje.

císařských řezů

ZDROJ: ÚZIS

Nemocnice s nejvyššími a nejnižšími podíly nástřihů hráze

Údaje jsou za rok 2023.

ZDROJ: ÚZIS

Celorepublikově k těmto komplikacím došlo loni v celkem 2,3 procenta případů – tedy více než v roce 2021, kdy byl tento průměr pouze 1,6 procenta.

„Už mnoho let se ví a je studiem potvrzeno, že epiziotomie není jednoznačnou prevencí většího poranění ani prevencí budoucí možné inkontinence. K poranění, a to i devastujícímu, může dojít i přes provedení epiziotomie, zejména pokud není správně indikována nebo provedena,“ zmiňuje porodník Šimetka.

Pokud žena utrpí kombinované poranění i při nástřihu hráze, je podle Ladislava Krofty, zástupce ředitele Ústavu pro péči o matku a dítě, otázka, zda byla tato epiziotomie udělaná adekvátně.

„Mohla být provedena pod špatným úhlem nebo ve špatné délce. Nedá se to ale hodnotit takto obecně, vždy je potřeba vědět, co se při kon-

krétním porodu odehrávalo,“ sdělil už dříve Deníku N.

POUŽITÍ NÁSTROJŮ BĚHEM PORODU

Přirozený porod se může náhle z různých důvodů zastavit a dítě se zasekne v půli cesty na svět. Na životě bývá v takovou chvíli ohrožena matka i dítě a porodníci mohou sáhnout k takzvanému kleštovému porodu nebo porodu za pomoci vakuumextraktoru – speciálního zvonu, který se přisaje na hlavičku dítěte.

Kleštový porod se v českých porodnicích dlouhodobě dělá pouze ve výjimečných případech, v posledních letech je čím dál vzácnější.

Počty těchto invazivních postupů během porodu jsou dlouhodobě spíše výjimečné a pohybují se v jednotkách procent. Přesto je možné vyzorovat trendy. Zatímco použití zvonu během let stále roste – před

jedenácti lety se s použitím tohoto nástroje narodila méně než dvě procenta dětí, loni to byla téměř čtyři procenta. Naopak porody pomocí kleští klesají.

Trend rostoucího používání porodnického zvonu a klesajícího použití kleští lze podle porodníků vysvětlit preferencí šetrnějších metod.

Porodnický zvon je šetrnější k matce i dítěti, zatímco kleště mohou způsobit více komplikací, zejména u matky v podobě bolestí, poranění pánevního dna či řitního svěrače se závažnými dlouhodobými důsledky.

„Z těchto trendů mám radost. Celkový nárůst těchto extrakčních metod je malý a je pravděpodobně způsoben tím, že se omezují praktiky, které mohou být škodlivé, jako je například tlačení na břicho. Trend preferování vakuumextraktoru před kleštěmi je správný. A je také dob-

ré říci, že v České republice je velmi nízký výskyt těchto porodnických operací, jeden z nejnižších na světě, což je skvělé,“ komentuje šéf ostravské porodnice Šimetka.

V Česku je 12 perinatologických center intenzivní péče (zejména pro ženy s předčasným porodem od 24+0 týdne těhotenství) a 15 center intermediální péče (zejména pro ženy s předčasným porodem od 32+0 týdne těhotenství), která koncentrují nejrizikovější případy z daného regionu, někdy z celé republiky.

IVA BEZDĚKOVÁ
redaktorka

MICHAL TOMEŠ
redaktor

Nejvíce epiziotomií měla loni pardubická nemocnice, kde k ní přistoupili u téměř poloviny všech rodiček.